

**Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»**
(повне найменування вищого навчального закладу)

Юридичний факультет
(назва інституту / факультету)

**Кафедра професійних та спеціальних
правових дисциплін**
(назва кафедри)

Схвалено та затверджено на засіданні
науково-методичної ради факультету
протокол №1 від 30.09.2021

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Порівняльне кримінальне право

вибіркова навчальна дисципліна
(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма
(назва програми)

Спеціальність 081 «Право»
(вказати: код, назва)

Галузь знань 08 Право
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий магістерський
(вказати: перший бакалаврський / другий магістерський)

Факультет юридичний
(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробник: Білінська Л.В. викладач кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)
(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел. 099 185 68 95
E-mail: Ludabilinska201085@ukr.net

Посилання на сторінку курсу на сайті дистанційного навчання університету

Консультації четвер з 10.00 до 16.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Порівняльне кримінальне право» є спеціальним начальним курсом, якій викладається для студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр». Під час вивчення якого буде здійснюватися аналіз та вивчення джерел кримінального права України порівнюючи його з відповідними юридичними нормами зарубіжних держав, використовуючи методи, які притаманні даній науці. Це сприятиме виокремленню спільних та відмінних норм регулювання кримінально-правових відносин, збагаченню правової культури, удосконаленню та осмисленню норми законодавства в нашій країні.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни:

- а) розширення світогляду фахівця в галузі права;
- б) вироблення у студентів навичок опрацювання джерел зарубіжного кримінального права (Англії, США, Франції, ФРН, Італії, Китаю, Японії та ін.);
- в) вивчення основних інститутів кримінального права зарубіжних держав та вироблення на цій основі у студентів навичок виявляти основні відмінні і подібні риси з відповідними інститутами кримінального права України;

Основними завданнями навчального курсу є:

- Опанування змісту нормативних положень основних інститутів кримінального права зарубіжних держав, законодавство яких вивчається в межах спецкурсу «Порівняльне кримінальне право»;
- Вивчити специфіку джерел кримінального права зарубіжних держав, законодавство яких вивчається в межах спецкурсу «Порівняльне кримінальне право»;
- Виокремити відмінні та спільні змістовні риси нормативних положень основних інститутів кримінального права зарубіжних держав, законодавство яких вивчається в межах спецкурсу «Порівняльне кримінальне право», та відповідних нормативних положень кримінального права України.
- З'ясування загальних понять і категорій науки, а також особливостей кримінально-правових відносин;
- Оволодіння методикою правового регулювання

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Порівняльне кримінальне право» базується на вже одержаних знаннях в першу чергу з таких дисциплін, як «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія держави і права», «Конституційне право зарубіжних країн», «Правничі системи сучасності».

4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання):

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються наступні

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

ФК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

ФК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

ФК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

ФК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

ФК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

ФК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

ФК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

ФК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ФК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Отримуються наступні програмні результати навчання:

ПРН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

5. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «**Порівняльне кримінальне право**» є спеціальним начальним курсом. Викладається для студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «**Магістр**» в обсязі 150 годин, з яких **лекцій**

20 год., **самостійна робота 130** год. Форма підсумкового контролю диф.залік. Навчальний курс розрахований на студентів закладів вищої освіти. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

В рамках навчальної дисципліни передбачається глибокий аналіз і вивчення джерел кримінального права України та зарубіжних держав, за допомогою компаративного методу виокремлення спільних і відмінних норм регулювання кримінально-правових відносин.

У процесі викладання матеріалу значну увагу приділено удосконаленню та аналізу положень Конституції України, нормативних актів Верховної Ради України, а також зарубіжних держав.

Предмет навчальної дисципліни

а) поняття, зміст, завдання порівняльного кримінального права як окремої галузі юридичної науки;

б) зміст нормативних положень основних інститутів кримінального права зарубіжних держав;

в) результати порівняльних досліджень нормативних положень кримінального права зарубіжних держав, представниць різних правових сімей, та України.

Після завершення вивчення дисципліни отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу магістратури з інших галузей права. Його норми є складовою частиною побудови й ефективного функціонування охоронюваної правової системи держави.

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	1	2	5	150	20		-		130		диф.залік
Заочна	1	2	5	150	2		-		84		диф.залік

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
о		л	п	ла б	ін д	с.р .		о	л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1												
Тема 1. Поняття, предмет, метод, завдання і система спеціального курсу «Порівняльне кримінальне право» та загальна характеристика основних сучасних сімей. Джерела кримінального права зарубіжних країн.	2					20							
Тема 2. Питання загальної частини кримінального законодавства держав романо-германської сім'ї.	2					15							
Тема 3. Питання загальної частини кримінального законодавства держав загального права.	2					10							
Тема 4. Питання загальної частини кримінального законодавства держав мусульманського права.	2					10							
Тема 5. Питання загальної частини кримінального законодавства держав загального права.	2					10							
Разом за ЗМ1	10					65							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2												
Тема 6. Питання особливої частини кримінального законодавства держав романо-германської сім'ї.	2					20							
Тема 7. Питання особливої частини кримінального законодавства держав загального права.	2					10							
Тема 8. Питання особливої частини кримінального законодавства мусульманських держав.	2					10							
Тема 9. Питання особливої частини кримінального законодавства держав Далекого Сходу.	2					15							
Тема 10. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання.	2					10							
Разом за ЗМ 2	10					65							
Усього годин 150	20					130							

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: «Джерела кримінального права іноземних держав». 1. Джерела кримінального права Німеччини. Співвідношення федерального кримінального права і кримінального права земель в Німеччині. 2. Джерела кримінального права Франції. Структура Кримінального кодексу Франції. Значення судової практики для кримінального права Франції.	20

	<p>3. Джерела кримінального права Великобританії. Роль статутного права в системі кримінального права Великобританії. Дія кримінального закону в Великобританії.</p> <p>4. Особливості джерел кримінального права США. Поняття «дуалізм права» в кримінально-правовій системі США.</p> <p>5. Тлумачення норм кримінального закону в США.</p>	
2.	<p>Тема : « Підстави кримінальної відповідальності. Злочин.»</p> <p>1. Підстави кримінальної відповідальності в країнах англосаксонської системи права.</p> <p>2. Підстави кримінальної відповідальності в країнах континентальної системи права.</p> <p>3. Підстави кримінальної відповідальності у Франції.</p> <p>4. Підстави кримінальної відповідальності в Німеччині.</p> <p>5. Різновиди поняття злочину в кримінальному праві іноземних держав. Класифікація злочинів за кримінальним правом Великобританії.</p>	15
3.	<p>Тема: «Вина та її форми».</p> <p>1. Поняття, ознаки та види burglary з кримінального права Великобританії та США.</p> <p>2. Кримінальне законодавство держав Китаю та Японії.</p> <p>3. Класифікація злочинів в кримінальному праві Франції.</p> <p>4. Класифікація злочинів передбачена в кримінальному праві Німеччини.</p> <p>5. Стадії злочину передбачені в кримінальному праві Франції.</p> <p>6. Види злочину в кримінальному праві мусульманських країн.</p>	10
4.	<p>Тема: «Поняття та відповідальність співучасників. Суб'єкт злочину».</p> <p>1. Особливості інституту співучасті у злочині в кримінальному праві Великобританії та США.</p> <p>2. Питання відповідальності співучасників при експесі виконавця за кримінальним правом Великобританії та США.</p> <p>3. Питання відповідальності виконавця першого ступеню за кримінальним правом Великобританії та США.</p> <p>4. Питання відповідальності виконавця другого ступеню за кримінальним правом Великобританії та США.</p> <p>5. Питання відповідальності посібника до факту скоєння злочину за кримінальним правом Великобританії та США.</p> <p>6. Питання відповідальності за причетність до злочину за кримінальним правом Великобританії та США.</p>	10
5.	<p>Тема : «Покарання: види та призначення».</p> <p>1. Поняття та мета покарання передбачені кримінальним правом іноземних держав.</p> <p>2. Основні положення неокласичної школи кримінального права.</p> <p>3. Основні положення теорії “Нового соціального захисту” в кримінальному праві.</p> <p>4. Класифікація покарань в кримінальному праві іноземних держав.</p> <p>5. Проблема смертної кари в кримінальному праві іноземних держав.</p>	10
6.	<p>Тема: «Загальні та особливі умови звільнення від кримінальної відповідальності і покарання».</p> <p>1. Спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності в Польщі.</p> <p>2. Спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності в Болгарії.</p>	20

	3. Спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності в Німеччині	
7.	Тема: «. Система особливої частини кримінального права. Злочини проти життя особи». 1. Система Особливої частини кримінального права Франції. 2. Система Особливої частини кримінального права Німеччини. 3. Система Особливої частини кримінального права Великобританії. 4. Система Особливої частини кримінального права США. Система 5. Особливої частини кримінального кодексу Японії. Система 6. Особливої частини кримінального права Японії. 7. Злочини проти життя передбачені в кримінальному праві Франції. 8. Злочини проти здоров'я передбачені в кримінальному праві Франції. 9. Кримінальна відповідальність за насильницькі дії проти особи передбачена кримінальним правом Франції.	15
8.	Тема: «. Злочини проти держави та злочини проти власності». 1. Злочини проти держави в кримінальному праві Великобританії. 2. Злочини проти держави передбачені в кримінальному праві США. 3. Злочини проти держави передбачені в кримінальному законодавстві Франції. 4. Загальна юридична характеристика злочинів проти держави в кримінальному праві Франції. 5. Відмінність між злочинами "зрада" і "шпіднаж" в кримінальному праві Франції. 6. Відповідальність передбачається кримінальним правом Франції за участь у повстанні, посяганні і змові. 7. Злочини вважаються кримінальним правом Франції "посяганням на національний захист". 8. Особливості кримінальної відповідальності за політичні злочини в Франції.	15
9.	Тема: «Поняття порівняльного кримінального права та загальна характеристика основних сучасних правових сімей». 1. Поняття, методи та цілі порівняльного кримінального права. 2. Кримінальне законодавства держав романо-германської сім'ї, англо-американської сім'ї, мусульманської сім'ї, соціалістичний і постсоціалістичний. 3. Сутність порівняльного кримінального права між унітарними та федеративними державами, між республіками та монархіями.	15
	Разом	130

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є: усне, письмове опитування, тестування, розв'язування ситуаційних задач, практичні роботи, контрольні роботи.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- модульні контрольні роботи;
- тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	добре	добре
74-81	C		
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	незадовільно
1-34	F		

Розподіл балів з навчальної дисципліни Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10		
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посіб. / С. С. Яценко. – К. : Дакор, 2013. – 167 с.
2. Діордіца І. В. Кримінальне право України / І. В. Діордіца. – К. : Вид. О. С. Ліпкан, 2010. – 288 с.
3. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія / В. М. Бурдін. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 780 с.
4. Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз) : монографія / О. О. Житний. – Х. : Одиссей, 2013. – 376 с.
5. Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник / В. В. Кузнецов, А. В. Савченко. – К. : Алерта, 2012. – 316 с.
6. Лихова С. Я. Кримінальна відповідальність за порушення безпеки людини за законодавством держав-учасниць Європейського Союзу : монографія / С. Я. Лихова. – К. : Ред. журн. "Право України" ; Х. : Право, 2013. – 96 с.
7. Савченко А. В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження : монографія / А. В. Савченко. – К. : КНТ, 2007. – 596 с.
8. Додонов В. Н. Сравнительное уголовное право. Общая часть: монографія /

- В. Н. Додонов. – М. : Юрлитинформ, 2010. – 448 с.
9. Кримінальний кодекс України. – Х. : Одиссей, 2013. – 231 с.
10. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 8-ме вид., перероб. і доп. – Х. : Фактор, 2011. – 1280 с.
11. Уголовное право Украины. Общая часть : учебник / М. И. Бажанов и др.; под ред. М. И. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тация. – К. : Юринком Интер, 2003. – 512 с.
12. Уголовное право зарубежных государств. Общая часть : учеб. пособие / Н. А. Голованова и др.; под ред. И. Д. Козочкина. – М. : Камерон : Омега-Л; ИМПЭ, 2003. – 566 с.
13. Уголовное право зарубежных государств. Особенная часть : учеб. пособие / Н. А. Голованова и др.; под ред. И. Д. Козочкина. – М. : Камерон : Омега-Л; ИМПЭ, 2004. – 528 с.
14. Уголовный кодекс Швеции / науч. ред. Н. Ф. Кузнецова и С. С. Беляев; переводна русский С. С. Беляева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 320 с.
15. Уголовный кодекс Эстонской республики / науч. ред. и перевод с эстонского В. В. Запелова; вступ. статья Н. И. Мацнева. – СПб. Юридический центр Пресс, 2001. – 262 с.
16. Уголовный кодекс Японии / науч. ред. и предисл. А. И. Коробеева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 226 с.

Допоміжна

1. Уголовное право зарубежных стран: Учебное пособие / Г.А. Есаков, Н.Е. Крылова, А.В. Серебренникова. – М.: Проспект, 2009. – 336с.
2. Хохлова І.В. Кримінальне право зарубіжних країн (в питаннях та відповідях): Навчальний посібник / І.В. Хохлова, О.П. Шем'яков. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 256с.
3. Уголовное право Соединенных Штатов Америки: Сборник нормативных актов. – М., 2004. – 160 с.
4. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии): Сборник законодательных материалов / Под ред. И.Д. Козочкина. – М., 2001. – 352 с.
5. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози ; пер. с фр. В.А. Туманова. – М., 2003. – 400 с.
6. Марченко М.Н. Курс сравнительного правоведения / Марченко М.Н. – М., 2002. – 1068 с.
7. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник / Отв. ред. Сухарев А.Я. – 2-е изд., изм. и доп. – М., 2001. – 840 с.
8. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение (Основные правовые системы современности) / Саидов А.Х. – М., 2000. – 448 с.
9. Баулин Ю. В. Обстоятельства, исключаящие преступность деяния / Ю. В. Баулин. – Х., 1991.
10. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Ю. В.

Баулін. – К., 2004.

11. Бойцов А. И. Волженский Б. В. Уголовный закон: действие во времени и пространстве / А. И. Бойцов, Б. В. Волженский. – СПб., 1993.
12. Козлов А. П. Учение о стадиях преступления / А. П. Козлов. – СПб. : Юрид. центр пресс, 2002. – 353 с.
13. Козлов А. П. Учение о стадиях преступления / Козлов А. П. – СПб., 2002.
14. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів / М. Й. Коржанський. – К. : Юрінком Інтер. – 1998. – Т. 416.
15. Кримінальне право України. Загальна частина. Тести: навчальний посібник / В. К. Грищук, Б. О. Кириць, М. М. Сенько та ін.; за заг. ред. В. К. Грищука. – К. : Атика, 2007. – 420 с.
16. Кросс Р. Прецедент в английском праве / Р. Кросс. – М., 1985.
17. Крылова Н. Е., Серебrenикова А. В. Уголовное право современных зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии) / Н. Е. Крылова, А. В. Серебrenикова. – М., 1998.
18. Марін О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінальноправових норм / О. К. Марін. – К. : Атика, 2003. – 224 с.
19. Новое уголовное законодательство стран СНГ и Балтии: сб. науч. ст. / под ред. Л. Л. Кругликова и Н. Ф. Кузнецовой. – М. : Лекс Эст, 2002. – 462 с.
20. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник / Ф. М. Решетников и др.; отв. ред. А. Я. Сухарев. – 2-е изд.. – М. : Норма, 2001. – 840 с.
21. Решетников Ф. М. Правовые системы стран мира / Ф. М. Решетников. – М. : Юрид. лит., 1993. – 256 с.
22. Соболев В. В. Основание и дифференциация ответственности соучастников преступления : автореф. дис. на здобуття наук ступеня. канд. юрид. наук / В. В. Соболев. – Краснодар, 2000. – 23 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Законодавство України" [Електронний ресурс]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index>
2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Юридична бібліотека [Електронний ресурс]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://pravo.biz.ua/>
4. ЛІГА.net [Текст]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://liga.net/>
5. Юридичний радник [Текст]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://www.yurradnik.com.ua/>
6. Юридична газета [Текст]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://yur-gazeta.com/>
7. British Library: Online Gallery [Текст]. - [Б. м. : б. и.].- URL: <http://www.bl.uk/onlinegallery/index.html>
8. The Online Books Page [Текст]. - [S. l. : s. n.].- URL: <http://www.onlinebooks.library.upenn.edu/>

Матеріально-технічне забезпечення

Аудиторія/Classroom, Google Meet, Zoom, проектор, ноутбук, смартфон, підручники, посібники, наукова література, інформаційно-пошукові правові системи, зокрема «Законодавство України» тощо.